

Davening Shabbat Morning Void of Annoyances/Yehoshua Grunstein

1) Chazzan

שולחן ערוך [או"ח נ"ג/כ] - אם אחד רוצה לומר תפלה בשביל אביו [משנ"ב ס"ק נ"ט - פי"י שמת אביו, ורואה להתפלל כדרך האצילים כי תפלה היא יותר מלוא מאמירת ה"קדיש"] ואחד רוצה לומר בשביל אחר; מי שירצה הקהל שיאמר התפלה, הוא יאמר.

הסבר המשנה ברורה [שם o-o, o"ה] בשם **המג"א** - הטעם, דדוקא קדיש יכול לומר בשביל אביו ואין רשות ביד הקהל לדחותו, אבל לא יכול להיות שליח הקהל להתפלל על כרחם. ולענין זה... **הולכין אחר רוב** ... יש מקומות [שער הצינור] - כעין זה **באליה רבה**, סימן קל"ב **ופרי מגדים** [שם] שיש להם תקנה בבהכ"נ שאין מניחין לאבל להתפלל כל השבוע לפני התיבה כ"א להש"ץ הקבוע שלהם; אין לדחות התקנה [ונעשית מפני ע"ה שאינם יודעים ומבינים הברכות והתפילות, ואומרים טעות, ואיכא זילותא לכך. תקנו אפילו על היודעים שלא יתפללו משום דלא ליתי לאנצויי]. אכן, במקום דליכא תקנה ומנהג קבוע = מצוה לקהל להניח לאבל להתפלל שהוא נחת רוח למת ומצילו מדינו של גהינם. ומיהו, **ודאי כשאין יכול לחתוך האותיות וכדומה = אין לו להתפלל לפני העמוד**. כתב המ"א; אם יש אבל ומוהל = נדחה האבל... מחמת המוהל, ויום שמת בו אביו ואמו, שקורין "ארצי"ט" דוחה למוהל ולאבל. וכל זה שאין הקהל מקפידין ע"ז, אבל יש רשות ביד הקהל לבחור עליהם מי שירצו: ובתפלת מעריב, שהיא אינו כנגד תמידים רק כנגד איברים ופדרים, אפשר דא"צ דעת בעלים ואין הקהל יכולין לעכב לאבל להתפלל מעריב דמצוה שיתפלל מי שמת לו אביו ואמו ומ"מ **ודאי אין להתקוטט בשביל שום מצוה עם הצבור**...

הרמ"א [או"ח נ"ג/כ"ב] - ואין לאדם להתפלל בלא רצון הקהל. וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלמות = אין עונין "אמן" אחר ברכותיו [בנימין זאב ס' קס"ג ואגודה פרק כיצד מברכין].

2) Time # 1; Beginning of Davening

הרמ"א בשם **המרדכי** [או"ח, רפ"א] - ונוהגים שבשבת מאחרין יותר לבא לבהכ"נ מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר "בבקר", ואצל שבת נאמר "וביום השבת" דמשמע איחור.

3) Time # 2; Not too Late

תלמוד ירושלמי ברכות א/ה - רבי יוסי ורבי אחא ... אתו ציבורא ומקרי שמע בתר תלת שעין. בעא רב אחא מחויי בידן. א"ל ר' יוסי - והלא כבר קראו אותה בעונתה! כלום קורין אותה אלא כדי לעמוד בתפילה מתוך ד"ת. א"ל - מפני ההדיוטות שלא יהו אומרים בעונתה הן קורין אותה.

מסכת ברכות דף ל' עמוד א'-

<p>רבי שמעון בן אלעזר אומר: בין כך ובין כך קורא שמע ונתפלל, כדי שיסמוך גאולה לתפלה (ימתין עד שיגיע זמן קריאת שמע ויקראנה, ולאחר כך יתפלל).... ומר סבר: מסמך גאולה לתפלה עדיף.</p>	<p>רב אשי מצלי בהדי צבורא ביחיד מיושב. ... הסדר רש"י - היה ראש ישיבה צ"מתא מחסיא "ודורש, והוא לא היה מתפלל קודם בית המדרש, אלא כשנגיע זמן קריאת שמע לוחש הרבה יחד למתורגמן העומד לפניו, ובעוד שהמתורגמן משמיע לרבים, הוא קורא את שמע, וסומך גאולה לתפלה ומתפלל מיושב, שלא היה רואה לכאן, שלא להטריח את הצבור לקום מפניו אמרי ליה רבנן: ולעביד מר כמרימר ומר זוטרא! - אמר להו: טריחא לי מלתא(לאחר בית המדרש עד שאתפלל). - ולעביד מר כאבוה דשמואל ולוי? (שמתפללין קודם היום בביתם מעומד, ולא תטורד לשתי תפלות, ומשום מסמך גאולה לתפלה, כיון דמאלו קודם קריאת שמע - לא קפדי). - אמר להו: לא חזינא להו לרבנן קשישי מיין דעבדי הכי. (שיקדומו תפלה לקריאת שמע, הלכך: כיון דממתין מתפלל עד זמן קריאת שמע = מלוא לסמוך תפלה אחר גאולה. לפיכך מתפלל מיושב במקומו</p>	<p>מרימר ומר זוטרא הוו מכנפי בי עשרה בשבתא דרגלא ומצלו, והדר נפקי לפרקא. הסדר רש"י - ומרימר צעירו ומר זוטרא צעירו היו הדרכנים, ושחרית היו העם הולכים לבית המדרש, וכשנגיע זמן קריאת שמע - קורין, והדרשן דורש, והעם נשמטים ומתפללים איש איש לבדו, ולכך, הם היו מאספין להם עשרה שחרית קודם שילכו לבית המדרש וקורין קריאת שמע ומתפללים בסמיכת גאולה לתפלה, והדר נפקי לפרקא ודרשי.</p>	<p>אבוה דשמואל ולוי כי הוו בעו למיפק לאורחא הוו מקדמי(קודם היום) ומצלי. וכי הוה מטי זמן קריאת שמע קרו... דתניא: השכים לצאת לדרך - מביאין לו שופר ותוקע, לזלב ומנענע, מגילה וקורא בה, וכשיגיע זמן קריאת שמע קורא. השכים לישב בקרון או בספינה - מתפלל, וכשיגיע זמן קריאת שמע קורא.... מר סבר: תפלה מעומד עדיף הסדר רש"י - שיכול לכוין את לבו. לפיכך; היו מקדימין להתפלל מעומד בביתם, שלא יטרכו להתפלל כדרך צמהלך.</p>
--	---	---	---

In the Poskim

שו"ת פרי יצחק [א/א]- הנה בפה עירונו עיר המלוכה פעטרבורג שהלילות קצרות מאוד בימי הקיץ **וע"כ גם זמן ק"ש הוא מוקדם מאוד ולפעמים מתעכבין הצבור מלקרות ולהתפלל עד אחר זמן ק"ש**...איך להתנהג למעשה...אם לקרוא ק"ש בזמנה בלא ברכות כמנהג העולם ואח"כ לקרות שנית בברכותיה ולהתפלל עם הצבור או לקרוא ק"ש בזמנה בברכותיה ולסמוך גאולה לתפלה ולהתפלל ג"כ ביחידות והי עדיף טפי?

<p>שו"ת פרי יצחק [א/א]- ...שלא חששו רק לצאת ידי"ח ק"ש דאורייתא בזמנה ועם ק"ש דרבנן ימתין לקרות עם הצבור אחר זמן ק"ש, דלפי"ז הוא מבטל מצות ק"ש דרבנן? ...והנה זה פשוט בודאי דכמו דק"ש דאורייתא נתנה תורה כל זמן קימה דהיינו בתוך ג' שעות ...כן גם ק"ש דרבנן קבעו חכמים ג"כ בזמן ק"ש דאורייתא... הגר"א...מש"כ "וגם מחמת זה לא יסמוך גאולה לתפלה" דבריו הקדושים צע"ג; דהא יקרא אח"כ ק"ש בברכותיה עם הצבור ויסמוך גאולה לתפלה? ... נ"ל בכונתו דס"ל דאם ישהה עם ק"ש לקרותה שלא בזמנה בברכותיה לא יקיים בזה מצות סמיכת גאולה לתפילה...דעיקר מצות סמיכת גאולה לתפילה הוא בזמן ק"ש וקודם זמן ק"ש לא חל עליו מצות סמיכת גאולה לתפילה. ולפי זה ה"ה אם קורא ק"ש בברכותיה לאחר זמן ק"ש ג"כ לא יקיים בזה עיקר מצות סמיכת גאולה לתפילה, ולפי"ז הרי נראה ג"כ מדברי הגר"א דאם הצבור מתעכבין מלקרות ק"ש עד אחר זמנה צריך לקרות ק"ש בזמנה בברכותיה ולסמוך גאולה לתפילה בזמן ק"ש וממילא יתפלל ג"כ ביחידות כנ"ל</p>	<p>הגר"א [אוי"ח סוף סי' מ"ו]-ול"נ שאין נכון בזה לצאת בלא ברכות וגם מחמת זה לא יסמוך גאולה לתפלה, הסבר הבה"ל [אוי"ח מו"ט, ד"ה "כ"כ לפעמים"]-אפשר שסובר הגר"א דאפילו בזה יותר טוב שיקרא ק"ש בזמנה בברכותיה ויסמוך גאולה לתפלה ויתפלל ביחיד ממה שיקרא בלא ברכות ולהתפלל אח"כ עם הצבור ערנד השולחן [אוי"ח מ'ט"ו]-יש שאין דעתם נוחה בזה כי איך נסמוך לכתחלה לקרותה בלא ברכות וגם בלא סמיכת גאולה לתפלה [הגר"א סק"ט]...ודבר זה ודאי אינו נכון לבטל תקנת חכמים והרי חכמים תקנו לנו סדר הברכות והק"ש והתפלה</p>	<p>הבית יוסף [אוי"ח מ"ו/הט]-מצאתי להרשב"א (בתשובה א"מ"ז ושי"ט) ... דחזור ואומר ברכות בפני עצמן, ואף על פי שאינו קורא ק"ש, שהברכות לא נתקנו על ק"ש. ...וכן כתב בארחות חיים (הלי ק"ש ס"י יג"ד) בשמו; ... דמסתברא שחוזר ואומר ברכות בפני עצמן</p>	<p>ערנד השולחן [אוי"ח מו"ט/י"ו]-...יש אנשים שלכתחלה סומכים על זה בכל יום להניח תפילין ולקרא ק"ש כל הג' פרשיות ואח"כ מתפללים אחר זמן ק"ש... ורבתינו כשהתירו זה לא התירו רק במקרה ולא בקביעות:</p>	<p>הבית יוסף [אוי"ח מ"ו/ט]- וכתב הרא"ה (פקדת הלויים ברכות פ"ב ע"ב כא) ... חוזר וגומר בברכות. ואף על גב דהא נפיק ליה ידי ק"ש דאורייתא ... אפילו הכי קרי בתר הכי שמע דרבנן בברכות דרבנן...וכן כתוב באהל מועד (שער ק"ש דרך ראשון נתיב ח) בשם הרמב"ן ז"ל: ועכשו נהגו העולם לומר פסוק ראשון של ק"ש...משום דק"ש בציבור הוא אחר הנץ החמה ... טוב למהר ולהקדים ק"ש דאורייתא כל מה שאפשר. וגדולה מזו נראה מהירושלמי שכתבתי בסמוך שהיה מנהגם בציבור לקרות קריאת שמע בזמנה ואח"כ חוזרים וקורין אותה עם ברכותיה, ואף על פי שבתחלה קראוה כולה. הרמ"א [אוי"ח מ"ו/ט]-טוב לומר בשחרית אחר שמע ישראל וגוי בשכמל"ו, כי לפעמים שוהין עם קריאת שמע לקרותה שלא בזמנה ויוצא בזה (טור). ביאור הלכה [אוי"ח מו"ט, ד"ה "כ"כ לפעמים"]-... והוא סובר בזה כשיטת הרא"ה שהובא בב"י, דטפי עדיף לצבורא למימר ברכת ק"ש אק"ש דאורייתא הוספת ערנד השולחן [אוי"ח מו"ט/י"ו]-ויכוין על תנאי אם הציבור יעברו זמן ק"ש יוצא בזה ואם לאו לא... ובחול אינו מועיל זה בלא תפילין [דגמ"ר]...</p>
---	---	--	---	---